СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 48. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 12-го березня 1943. No. 48. Jersey City, N. J., Friday, March 12, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ГОЛОВНА КОНТРОЛЯ ВІДБУВАЄ ПРОВІРКУ МАЙНА І ДІЛОВОДСТВА У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ. — Від понеділка переводиться в домі У. Н. Союзу приписана статутом головна контроля майна і діловодства У. Н. Союзу. Переводить її головна контрольна комісія, в склад якої входять: Дмитро Капітула — предсідник, д-р Володимир Ґалан — заст. предсідника, д-р Амврозій Кібзей — секретар, і члени: адв. Роман Смук і інж. Степан Куропась.

ЛУЇС ДОМАГАЄТЬСЯ ПІДВИШКИ ДЛЯ МАЙНЕРІВ.

НЮ ЙОРК. — Джан Л. Луїс, президент Юнайтед Майн Воркерс, зачав кампанію в справі підвишки майнерських платень, зачинаючи від домагання для майнерів, що працюють в копальнях мягкого вугля в районі Північного Апалечіен. Юнія домагається тепер дводолярової денної підвишки і мінімальної денної платні в сумі $8. Як теж рішена підписати таку умову тільки на протяг одного року. Теперішня основна платня виносить денно $7 для майнера, а $5.08 для лейбра. Якщо підчас нарад, що відбуваються в готелі Рузвелт, прийде до порозуміння у цій справі, то така умова буде підставою для подібних умов в копальнях твердого вугля.

Проти „експльоатації майнерів".

Луїс прибув на конференцію з ріжними документами, приготовленими Майнерською Юнією, щоби виказати, що життеві кошти зросли на 124.6% між серпнем 1939 і лют... 1943 року. Він зазначував у своїм тригодиннім виводі, що майнери „є жертвою соціяльної економічної експльоатації" й тому їхні життеві кошти є дорожчі, а життя гірше ніж в інших робітників. Він казав: „Майнери є голодні. Вони є злє годовані й не відживляються так як їхні сусіди". Луїс атакував дуже гостро Раду Воєнної Праці, кажучи, що „Рада допомоглаб найбільше економічній стабілізації тим, що уступилаб". Теж заявив, що майнери ніяк не приймуть „Литл Стил умову", бо не думають їсти ту „умову", а тільки „солідну американську страву".

ПЕРКИНС ПРОТИ ЗАКОНУ ПРО АБСЕНТИЗМ.

ВАШИНҐТОН. — Секретарка праці Перкинс не думає, що можна зліквідувати абсентовання робітників у воєнній промисловости шляхом законодавства. Вона дораджує вглянути глибше в причини абсентовання і старатись їх усунути. А є вона тої думки, що 90% абсентовань спричинюють хвороби і нещасливі випадки при роботах. Каже, що ліпша співпраця між зарядом фабрик і робітництвом краще направить те лихо ніж законодавство. Звертає увагу на відживлювання робітників. Каже, що, наприклад, шклянка молока підчас роботи може дуже скріпити видатність утомленого робітника. Також заявила, що вона переконана, що робітники не відхиляються від воєнної служби, а булиб раді служити і в боєвих рядах як кожний інший американський громадянин.

ЛЕНД-ЛІЗ УМОВА ПРОДОВЖЕНА

ВАШИНҐТОН. — В обидвох палатах конґресу перейшов законопроєкт про продовження Ленд-Ліз договору, який був би скінчився з днем 30. червня. Відкинено всі внески, що змагали до того, щоби злучити з тим договором застереження, що усі умови щодо повоєнних відносин мають дістати затвердження конґресу. Тільки Комітет для заграничних справ, що поставив внесок на продовження, пояснив, що Ленд-Ліз Акт не дозволяє на те, щоби звязані з ним договори обіймали справи, звязані з повоєнною розвязкою. Далі подано, що від березня 1941 до 31. січня 1943 року Злучені Держави допомогли обєднаним Державам на підставі Ленд-Ліз на суму $8,935,000,000.

СТАСЕН ПРО МИРОВІ ЦІЛИ.

НЮ ЙОРК. — В МекМилен театрі в Колюмбійськім Університеті говорив до яких 1,000 слухачів Гаролд Е. Стасен, ґубернатор Міннесоти, про те, як мав би виглядати в світі мир по війні. Він казав, що ціле нещастя в Европі зачалось від того, що Гітлер нарушив по варварськи „основні людські права в Німеччині". Ось тому, казав Стасен, у всіх плянах світового замирення треба в першу чергу вважати на те, щоби були забезпечені скорше „людські права, ніж національні". Теж казав, що треба дати нагоду визволеним народам вибрати собі такі уряди, які вони бажають мати.

УЖЕ ПРИТИХЛА СПРАВА З СТЕНДЛІЄМ.

ВАШИНҐТОН. — Як скоро вибухла, так і скоро притихла хрія, що счинилась зприводу заяви адмірала Стендлія, американського амбасадора в Москві, про те, що нарід у Советах мало знає про те, як Америка допомагає Советам. Президент не хоче про це нічого сказати, а підсекретар стейту Велес теж відмовився давати дальші вияснення.

Помер о. Микола Струтинський

МАЙНЕРСВИЛ ПА. — Телеґрама до „Свободи": В четвер рано о годині 5:30 помер о. Струтинський. Похорон у понеділок рано. — о. А. Уляницький.

о. МИКОЛА СТРУТИНСЬКИЙ

Покійний о. Микола Струтинський був останніми часами членом 25. відділу У. Н. Союзу, а до організації вступив 7. серпня 1902 року, себто як тільки прибув з Галичини до Америки і став українським греко-кат. священиком в Олифанті. Родився в Західній Україні, в місті Калуші, Галичина, 24. листопаду 1870 року. Прожив 73 роки, з чого 41 років був членом У. Н. Союзу. Полишив в Европі сина, що є адвокатом, а тут дочку, Марію, заміжну Ґамбаль, журналістку.

Покійний був останніми роками знеможений хворобою і не проявляв ширшої діяльности. Та давніше був відомий як з громадської так і письменницько-журналістичної праці. Його драму п. н. „Страйк", якої тема взята з життя українського народу в Галичині, грали на наших сценах в Америці майже до останніх часів. Його книжку п. н. „Зоря нового життя" видала Просвітна Комісія У. Н. Союзу в 1915 році, а в 1924 році видав У. Н. Союз його повість „При битій дорозі".

Покійний о. Струтинський був відомий теж як знаменитий бесідник і проповідник. Промовляв часто й дуже гарячо на вічах і ріжних зїздах та конґресах. Вже в 1904 році був делеґатом на Конвенцію У. Н. Союзу, що тоді відбувалась в Шамокін, Па. На 15. Конвенції У. Н. Союзу в 1920 році в Філядельфії став членом покликаної тоді до життя Редакційної Комісії, а пізніше її головою. В 1925 році брав участь у формованню „Шкільної Комісії" з рамени Обєднання Українських Орґанізацій в Америці й став членом цеї Комісії, що займалась поправою Рідної Школи в Америці. Працював теж в інших орґанізаціях і дописував до ріжних ґазет, тут в Америці й в старім краю.

Покійний о. Струтинський полишив по собі одну живу памятку, а це прекрасну українську ґреко-кат. церкву св. о. Миколая в Шікаґо, що є великою памяткою української архітектури і малярства, про якої мистецтво писали багато американські знавці штуки. — В. Й. П.

Проєкт Соціяльного Забезпечення від Колиски до Гробової Дошки

ВАШИНҐТОН. — Отже Америка має уже, як кажуть, свій власний „Плян Бевериджа". Отсе президент Рузвелт вислав до конґресу два звіти, які виготовлені заходами „Нешенел Рісорсес Пленінґ Борд", а в яких є проєкти, що й як треба зробити, щоби кожна людина, що спосібна працювати, могла мати запевнену працю. Іде тут, як легко догадатись, у першу чергу про те, щоби запобігти „бумови" чи депресії, що звичайно є наслідками війни. А далі, щоби змінити економічні обставини в краю в такий спосіб, щоби кожна людина мала забезпечену працю і заробітну платню, вистарчальну на відповідне життя. Ось ті проєкти передбачають радикальні зміни в цілій нашій соціяльній системі, як теж більший вгляд уряду в приватні підприємства. Теж і робітництву признається у тих справах більший голос. Пропонується теж драстичні зміни в дотеперішній системі соціяльного обезпечення, поширюючи його на цілком нові галузі. Усе те, як заявив президент, не є ніякою цілковито викінченою програмою, а тільки проєктом, який повинен конґрес докладно розглянути ще на протязі цеї сесії. Та сумніваються, чи таке є можливе вже з того боку, що в палаті послів більшість ставиться не дуже то прихильно до цеї інституції, що цей проєкт виробила.

Стендлі Пояснює Молотови Свої Погляди

МОСКВА. — Адмірал Вилйем Стендлі, американський амбасадор у Росії, відбув довшу конференцію з комісарем заграничних справ Вячеславом Молотовим і пояснив йому свої погляди, висказані два дні тому на пресовій конференції, що мовляв Росія не признає помочі, яку їй дає Америка.

Того самого дня „Ізвестія", офіціяльний орган советського уряду, подав своїм читачам інформації про розміри американської допомоги советському союзові; ці інформації спиралися на звіт Едварда Стетініюса, адміністратора американського „ленд-лізу", поданий у „Американ Меґезін".

БРИТІЙСЬКА ПРЕСА ВИТАЄ ПРОМОВУ ВОЛЕСА

ЛОНДОН. — Британська преса віднеслася дуже прихильно до промови віцепрезидента Злучених Держав Волеса про потребу тіснішого порозуміння між демократичними краями й Росією ще до закінчення війни. „Таймс" каже, що ніяка західня держава не може щонебудь робити в справі східних границь Німеччини, не дійшовши вперед до справжнього й близького порозуміння з Росією. Постійний мир залежить від близької співпраці Британії, Росії й Америки.

КИТАЙСЬКІ ДИПЛЬОМАТИ ПОКИНУЛИ ВІШІ

ЛІСБОН. — З Франції приїхали сюди 59 дипльоматів і консулів у Франції. Кажуть вони, що вони зроблять це місто осідком своєї репрезентації в Европі; заперечують, що вони зривають з Францією.

ҐЕРІНҐ ЇДЕ НА ІНСПЕКЦІЮ... ДО ІТАЛІЇ

БЕРН. — Націстичний маршал Ґерінґ, приїзджає в суботу до Риму під покришкою потреби відбути інспекцію німецьких літаків на італійському півострові. В його візиті добачують заходи Німеччини придержати Італію в льояльности до націстів.

„НАЦІСТИЧНИЙ РЕЖІМ НАШ ВОРОГ, НЕ НІМЕЦЬКИЙ НАРІД"

ЛОНДОН. — У відповідь на домагання єпископа Чичестера, аби британський уряд виразно сказав ще перед починанням европейської офензиви, з якими елементами він буде співпрацювати в Европі, лорд Саймон заявив в палаті лордів в імені уряду, що Британія вважає своїм ворогом націстичний режім, а не німецький нарід.

БОМБАРДУЮТЬ МІСЦЕ НАРОДЖЕННЯ НАЦІЗМУ

ЛОНДОН. — Британські бомбовики вдарили великою силою в Мінхен, що вважається самим серцем націзму. Вони скинули на нього 500 тон великих бомб, з котрих кожна може розбити цілий бльок будинків. Один такий рейд доконано в вівторок у ночі, а один у середу сполудня.

У своїм радіовім комунікаті про рейд британський уряд говорив одначе про Мінхен як промисловий осередок, а німецький комунікат казав, що британці били по „культурних" памятках. З німецького комунікату британці роблять висновок, що бомба поцілила головний залізничий дворець у Мінхені.

Німці відомстилися слабим рейдом на побережа Англії.

У ТУНІСІ РОЗВИВАЄТЬСЯ КОЛЬОСАЛЬНА БИТВА.

АЛЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Патрулі аліянтських повзів і інфантерії пробували силу позицій оси в Тунісі, шукаючи видно доріг, котрими би можна найкраще атакувати війська Оси під командою маршала Ромеля. Ці війська 200,000 вояків числом, тепер захоплені на чотирокутнику, немовби в пастці.

Ворог пробував вирватися з цеї пастки, але британська восьма армія ці спроби унеможливила. Німці понесли кольосальні втрати, коли їх повзи заблукалися масово під обстріл британської проти-повзової артилерії.

Монтґомері, командант восьмої британської армії, каже в своїм приказі до своїх військ, що Ромель, пійманий як щур, кидається на всі боки ранячи себе самого. Він заповідає скору перемогу над ворогом.

НІМЦІ ПРИДУМАЛИ „БЕЗМОТОРОВИЙ ЛІТАК" З МОТОРАМИ.

ЛОНДОН. — Британське міністерство повітря подало до публичного відома, що німецький уряд почав уживати нових літаків системи „ґлайдерів", себто таких, які можуть летіти без моторів. Ці одначе „ґлайдери" мають мотори і то дуже сильні, але тільки для піднесення літака на певну висоту. Потім мотор здержується, а літак летить без мотора, очевидно не даючи звичайного стукоту мотору.

Нові німецькі „ґлайдери" можуть взяти на себе по 130 повно узброєних вояків.

ПАРТИЗАНКА В ФРАНЦІЇ.

ЛОНДОН. — Паризьке радіо подало вістку, що револьверові замаховці пробували вбити десь у центральній Франції Марселя Деата, головного співробітника Лявала. Це був уже третій замах на нього.

Деат від довшого часу вів у своїй ґазеті пропаґанду за співпрацю французів з націстами.

Головна кватира Воюючих Французів подала, що французькі патріоти допали відділ німців на вузькій вуличці в Ліоні, вбили 12 вояків висадили в повітря амуніційний поїзд на дорозі здовж ріки ріки Рони в південно-східній Франції.

У деяких кругах висказують побоювання, чи ці вибухи французької активности проти націстичних окупантів не є спровоковані самими націстами в тій цілі, щоби вони зігнали свою силу тепер і не могли піддержати другого фронту, як його відкриють.

ЧЕРВОНА АРМІЯ НАБЛИЖАЄТЬСЯ ДО ВЯЗМИ.

ЛОНДОН. — Російський комунікат каже, що червона армія затісняє свої кліщі довкола ворожих позицій під Вязмою та що в тяжких боях на фронті Харкова й Донця вона розбила 66 німецьких повзів й відбила ворожу контрофензиву, котру ворог почав силою 25 дивізій.

Червона армія захопила Ново-Дугіно, 28 миль на північ від Вязми, та Бєлий, що лежить на північний схід від Вязми.

Воєнні кореспонденти стверджують, що німецько-російські бої незвичайно завзяті. Воякам приходиться воювати в снігу й болоті, але ні одна ні друга сторона не щадить сил.

НІМЕЦЬКІ КЛОПОТИ В НОРВЕҐІЇ.

СТОКҐОЛЬМ. — Про постійний спротив норвежців окупаційним військам свідчить факт, що на військовому транспортовому кораблі у Тронемі вибухла бомба й ушкодила корабель так сильно, що німцям прийшлося його загнати на беріг. Німці зараз схопили 6 мешканців Тронему як заложників.

КВІСЛІНҐ ПОШИРЯЄ ПРОТИ-ЖИДІВСЬКУ АКЦІЮ.

СТОКҐОЛЬМ. — Уряд націстичного прихвостня Квізлінґа поширив свою проти-жидівську акцію на норвежців, подружених з особами жидівського роду. Новий едикт Квіслінґа приказує таким норвежцям негайно постаратися за розвід від своїх жидівських подругів; у противному разі їм грозиться важкими карами за „расову нечесть".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

За "Реалістичну Розмову"

Не можна припускати, щоб адмірал Вилійем Г. Стендлі, американський амбасадор до Советів не знав про те, що советська „Правда" в січні передала американський урядовий звіт про те, скільки і що дають Злучені Держави Обєдненим Державам через „Ленд-Ліз", включно з тим, яку воєнну допомогу дістають теж і Совети. Колиж він уважав за відповідне піднести тепер у своїй заяві таке, що в Советах загал народу не знає про цю американську допомогу, та що виходить на таке, що хтось з розмислом до цього не допускає, щоби нарід у Советах про це не знав, то цілком певно, це не „вирвалось" амбасадорови — ось так собі. На те мусіли бути якісь важні причини. Які саме, не знаємо. А що так є, то можна в такому випадку робити ріжні здогади. І так саме тепер діється.

У першу чергу треба погодитись з тим, що заявив Сомнер Велес, підсекретар стейту, ґазетярам, запевняючи їх, що одно є певне, а це те, що амбасадор Стендлі цілком певно не хотів і не бажав причинитись своїми заввагами до напруження советсько-американських відносин, чи викликання якогось дипльоматичного конфлікту між Злученими Державами і Советським Союзом. Він певно, як цього можемо догадуватись, хотів щось направити. Чи він у тому випадку вибрав на це добрий спосіб, чи злий, це інша справа. Але щодо його мотивів нема потреби сумніватись. А коли так, то щож хотів Стендлі осягнути?

Ось і над тим ломлять собі тепер голову теж і ґазетярі, що мають писати про цю справу. Під тим оглядом дуже промовляючим є здогад Артура Крока, вашинґтонського кореспондента часопису „Ню Йорк Таймс", що дуже часто добре вгадує. Він є тої думки, що якщоб навіть дійшло до того, що за свою заяву требаб було Стендлієви залишити свій пост амбасадора в Советах, то він таки зробив велику і добру прислуґу як Злученим Державам, так і Советам, а тим самим і всім Аліянтам. Бо, каже Крок, Стендлі „спровокував" Сталіна на такий спосіб обговорювання ріжних конфліктів, який йому припадає до вподоби. Себто викликав Сталіна на „реалістичну розмову". А що Сталін є у Советах усім, то значить, що Стендлі заставив Совєти поговорити з Злученими Державами просто і отверто про цілу низку спірних проблєм, про які нишком всіляко говориться, а щодо яких треба завчасу прийти до отвертого й щирого порозуміння, якщо мається спільно з Советами війну кінчити і спільно з ними заводити по війні новий порядок у світі.

Ніхто не знає, чи так дійсно є. Але є багато таких, що схиляються на таке розуміння заввагів Стендлія. Якщоб так дійсно було, як здогадуються, та якщоб Сталін дійсно пішов на „реалістичну розмову", то така розмова булаб цілком певно чи не найважнішою міжнародною розмовою у теперішнію пору. З її висліду можна би було відразу пізнати, чого треба надіятись по цій війні й по вигрі Обєднаних Держав.

Ян Лєхонь, Львів і Вильно

Інтелектуальне життя польської еміграції в Америці дістало досить сильний застрик. Від початку року почав виходити тижневик, видаваний гуртком польських письменників, мистецьких діячів та науковців, що обєднався біля Польського Наукового Інституту у Ню Йорку, а репрезентує поважну частину інтелектуальної польської еліти, яку війна кинула поза межі вітчини. І саме з огляду на співпрацівників часопису, його поява стала подією, коли брати під увагу пресові відносини еміграційних груп в Америці. Бо ось почали писати для своїх земляків та пропаґанди між американцями люди, які у довоєнній Польщі, а то й заграниці у цьому часі, користувалися опінією представників духового дорібку цьогочасної Польщі.

Показується, що польський уряд на еміграції добре здає собі справу з цього, скільки значить для його пропаґанди мати таких саме людей по своїй стороні. Бо хоч більшість з цих, що гуртуються біля згаданого інституту та видавництва, це давні „пілсудчики", польський уряд, який не минає нагоди, щоби вину за останній розбір Польщі приписати духови спадщини по Пілсудскім; т. зв. санації — уфундував тепер цим бувшим сенаторам часопис.

Газета добре випосажена, і з самого зовнішнього вигляду пізнати, що на неї не жалувано гроша. Найдорожчий рід паперу, цілі сторінки ілюстрацій, врешті низька ціна та правильна поява наглядно свідчать про це, що тижневик має працювати на „хвалу Польщі" без огляду на це, скільки це буде коштувати.

Ми, американські українці, очевидно, не претендуємо до цього, щоби давати полякам вказівки, як вони мають собі радити з відзисканням своєї державности, якби не це, що воно — так як все бувало — також тепер іде утертим шляхом імперіялістичних амбіцій чи пак в термінольоґії польської політики — „моцарствових". Отже іде пропаґанда у цьому напрямі теж і тут, на американській землі, а підписується під нею солідарно духове представництво аліянтської Польщі, яке обєдналося якнайтісніше, коли йде про панування над сусідами, себто над українцями, литовцями та білорусинами.

Шесте число згаданого „Тиґодніка Польского" поміщує статтю Яна Лєхоня названу „Оповіданням про два міста". Ян Лєхонь, це один з чоловіх сучасних польських поетів, літературний критик та історик польської і всесвітньої літератури. В признанні талантів та знання був він теж членом Польської Академії Літератури, що було найвищим моральним та матеріяльним досягом польського письменника, мистця чи науковця у довоєнній ері. Обставини ці підчеркуємо тому, щоби звернути увагу, як належить ставитися до опінії цього автора: це не кидані на папір з почуттям меншої або більшої відповідальности думки денникаря, чи принагідного полеміста. Це репрезентативний, питомий голос польського інтелекту.

Ян Лєхонь, в своїм „Оповіданню про два міста" береться доказувати, що Львів та Вильно становлять інтеґральну частину кождої Польщі, отже і цьої, яка малаб повстати після війни. Право до цього має Польща не тільки на підставі „остаточних" арґументів міжнародних трактатів та рішень, але — що важнійше — на підставі сестиментальних звязків з Польщею та культурних надбань, які ці міста в Польщу вложили. Це та чуттєва правда, „правда моральна", як її автор називає, свідчить про безсумнівну польськість історичних столиць Галичини та Литви, і вона мусить заважити на будучій державній приналежности цілих східних українських та литовських територій.

Погляньмо тепер ближче, якими моральними арґументами уосновує автор цю „моральну правду" про два міста. Коли іде про Литву, то ціла причина її незгодин з Польщею лежить у „неймовірнім націоналізмі її провідників", під якими — очевидно — розуміє він ці литовські політичні кола, що стоять за цілковиту державну незалежність. „Литовці — пише Ян Лєхонь — котрі стратили незалежність теж тому, що 20 літ **смішно і в дурний спосіб** (так!) сторонили від Польщі, мусять врешті зрозуміти, що не Вильно від Литви, але Литва у нерозумний, шалений спосіб відійшла від Вильна". Не найшовши у своїм поетичнім слівнику більш тактовного очеркнення як повище, Ян Лєхонь хоче цим сказати, що Литва в унії з сильнішою Польщею — чи пак під її зусиллям домінації, як воно бувало в історії — булаб не стратила своєї незалежности на користь большевицької Росії. Отже ось так скоро забув Ян Лєхонь, що сама Польща стратила її у рекордових трьох тижнях...

Дальші „моральні" права Польщі на Вильно, це сентимент для цього міста Пілсудского, Міцкевича, Травгута і інших. Врешті польські цвинтарі, костели, замки. Хочемо звернути увагу автора, що колиб такі обекти або цього роду арґументи мали у міжнародних відносинах рішати про державну приналежність людей та земель, то, наприклад, французи моглиб зачати виводити своє територіяльне право до міста Вашинґтону на цій підставі, що воно вибудоване після плянів архітекта француза! А знову особа Джозефа Конрада - Коженьовского моглаб управнювати англійців підбивати польську територію, або vice versa!

Зі справою Львова полагоджується автор теж у типовий, а ще менше скомплікований спосіб. Тут незрушимою „моральною правдою" польськости міста та прилежних земель є польский пролетаріят Львова, Макушиньскі, Стропьскі і ще там хтось, та цвинтар оборонців з 1918 р. Саме при цій останній нагоді, де конечність торкнутися історії та прав автохтонного українського населення видається неминучою — автор не почуваючи себе досить сильним до цього, щоби відперти історичну правду, повів себе у найбільш характеристичний спосіб: зігнорував підложе цілого воєнного конфлікту та участь у ньому українського народу до цьої міри, що про нього не згадав ні одним словом. Був такий послідовний, що назва „український" не вимкнулася у цілій статті ані разу спід його пера! Не хочемо профанувати памяти польських жертв міста Львова, але мусимо спитати Яна Лєхоня: Чи Львів стоїть серед африканської пустині, і цим польським героям приходилося його боронити від диких звірів, гадів, чи канібалів?

І яка була причина, що тим польським героям приходилось з кимсь битись і гинути? Якаж була причина атаки: посуха, злива, чи може яка інша стихія?

Кремінець, Стрий, Дрогобич, Новгородок, Збараж — це символи польскости, які волею народу, що не знає ніяких компромісів найдуться у границях майбутньої Польщі. Так каже Ян Лєхонь, додаючи, що у цьому стремлінні край і еміграція, партії та стани, є нероздільні та непохитні. У цій справі між польським народом немає ріжниць...

До цього додамо: І справді немає: ні між повагою інтелектуаліста, ні безвідповідальністю демаґоґа.

Клявдія Олесницька.

Жінки як Людська Робоча Сила

III.

Чи жінки можуть це робити?

У багатьох випадках жінки перевищають мужчин щодо рекорду в продукції. В одному урядовому арсеналі жіноча видатність праці при пакуванню й інспекції поясів, вживаних для ладування амуніції в машинові кріси, була на 40 процентів вища від мужеської. Одна дівчина, що працювала при споюванню в одній летничій фабриці, добилася рекорду, два рази вищого від найкращого рекорду мущин при тій самій роботі. Одна жінка, що кермувала дуже ніжним сверлом в одній летничій фабриці, удержала постійно рекорд, два рази вищий від найкращого рекорду мужчин на тій самій роботі. При виробі літаків одна сверлова операція вимагає верчення малих дірок у малих металевих кусках: мужчина на цій роботі вертів 560 дірок у день, одна дівчина робила кожного дня по 1,000 дірок на день.

Такі й тим подібні приміри, подані Жіночим Бюром, показують, що жінки себе добре записали в промислах, до котрих вони вступили. Один форман у фабриці для будови кораблів сказав відвідувачам: „Я хотів би вам показати двох найкращих робітників, які я маю". І з тими словами показав на дві молоді жінки.

Де жінки не проявляють потрібних до праці кваліфікацій, то цьому звичайно винуватий заряд фабрики. Деякі фабрики приймають жінок нерадо, зо задною думкою позбутися їх, як лише до цього прийде нагода. Це упередження просякає від директорів до інспекторів, а далі до форманів.

Найкраще поступають жінки якраз у тих фабриках, котрих заряди мають у відношенню до жінок вироблену прихильну „політику" й придержуються її консеквентно, а справедливо при найманню, вишколі й при всяких змінах.

Суспільні кошти наймання жінок на працю.

Коли допустити жінок до праці в фабриці, то за цим негайно повстають різні проблєми, яких досі в ній не було. Передусім підноситься важне питання вибору робітниць, а далі пристосовання кожної з них до відповідної для неї роботи. Далі повстають нові вимоги до фабрики: треба відповідних кімнат для відпочинку, тоалет і тушів.

Кафетерії, добра пожива, засоби безпеченства, відповідне й безпечне одіння, навчання добрих робочих звичок, — це все не марниця, а дуже важні справи. Їх можна перечислити в заряді мужеською фабрикою, коли мужчини привикли до старих звичок.

Наприклад, підношення тяжких тягарів може мати поважні наслідки для вагітних жінок. Через те жінок треба вчити спеціяльно, як підносити тягарі не плечима, а ногами.

Хоча жінки лекше мучаться, ніж мужчини, вони не так легко піддаються змученню. Через те розумний фабричний заряд заведе 5 чи 10 правильних коротких перерв для відпочинку. Деякі заряди бачать, що добре би було завести це й по фабриках, де наймають мужчин.

Коли в фабриці працюють молоді дівчата, то їх здоровля, цінне для народу й держави, треба охороняти спеціяльними заходами. Треба їх охороняти від перемучення, від праці понад сили, бо серед горячки війни про них легко забути.

Так наприклад багато воєнних робітниць пробує працювати по 50 годин тижнево в фабриці, а кромі цього не покидати домашньої роботи. Коли хлопець дістане роботу, то снідання дома робить йому якась жінка. За кожним мужчиною, що працює в фабриці, стоять десь якісь жінки, які дбають за його харч, прання й хатну чистоту. Коли дівчина дістане роботу, то вона пробує сама собі снідання робити. Через те вона мусить вставати вчасніше, як родина ще спить. Вечором вона варить вечеру, а передтим часто ще й бігає за покупками на вечеру й снідання, хоча вона не має на це часу. І ця дівчина колись має бути й матірю. Добре то сказала одна жінка, що пробувала й в фабриці робити й господинею бути: „Цеж так, гейби я мала близнята".

Неодна жінка, що вперше виходить з дому на роботу в фабриці, робить зо себе жертву, подібну до жертви вояка. Через те в Анґлії жінок, що працюють по фабриках, не заставляють працювати по хатах. Подібне треба би робити й в нас. Уряд вже й не заохочує жінок з малими дітьми йти до фабрик, а якщо вони йдуть, то їх діти повинні діставати дома відповідну опіку. Уряд уже й подумав за те, аби дати жінкам відповідні приспособлення, бо уряд признає себе обовязаним поробити відповідні кроки, коли воєнну продукцію псує брак приспособлення для дитячої опіки. Правда, ще є люди, які таким новинам ставлять різні перешкоди й обмеження, але тепер потреба дитячої опіки така пекуча, що на них оглядатись щораз менше.

Коли нема відповідної опіки над дітьми, то матери замикають дітей у хаті або лишають під опікою старших братів і сестер. Серед таких дітей зростає проступництво. Багато матерей, котрих діти не мають відповідної опіки, не можуть віддати праці всеї уваги, бо вони журяться за дітьми. У цей спосіб наше громадянство вже починає платити дорого за брак опіки над дітьми.

Питання фабричного абсентизму має теж певне відношення до числа жінок у фабриках. Загально кажуть, що фабрики з жінками мають більше ходження поза фабрику, ніж фабрики, що наймають самих робітників. Розсліди над причиною цього явища показують, що воно має звязок власне з домашньою працею робітниць. Через те для боротьби проти абсентизму по фабриках, наймаючих жінок, треба дбати за те, аби працюючих по фабриках жінок не переладовувати водночасно домашньою працею.

Ще іншим важним питанням,

(Докінчення на стороні 3-тій)

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

57)

— Га, то, може, не в полі ходить.

— Та щож би вона в полі робила цілий день? Чомуб досі не вертала? Та й ще одно, єгомость! Нині неділя, всюди по полю люди снуються, хтось би таки був її видів.

— Ну, ну, Гнате, нема тут іще чого так дуже боятися. Адже не між вовки пішла! Може, де в лісі на ягодах засиділася. Щеж не пізна година. Хто знає, може, вона вже в тій хвилі дома є.

— Господь би з єгомостя говорив! — трохи вспокоєний, мовив Деменюк, — та я проте боюсь! Одного боюсь.

— Чого, Гнате?

— Щоб вона на фільварок не зайшла.

— На фільварок. Щож би то було таке страшне?

— Ой, єгомость! Боюсь я того панича! Воліላб моя дитина нині вмерти, хоч вона одна в мене, і ви знаєте, як її люблю, ніж би мав отой панич над нею насміятися!

— Ну, що ви, Гнате! Бог з вами! Адже Маланка не дитина!

— Ой, дитина, єгомость! Добра серцем, не знає людської злости, одурити її не тяжко. Але не дай Господи чи то паничеви, чи комунебудь зробити їй кривду!

Голос Деменюка був здержаний, але Ґадина почув, як йому від тих слів мороз пробіг поза плечі. З уст Деменюка він таких слів ніколи ще не чував.

— Ну, бійтеся Бога, Гнате! Що це ви? Чи подоба вам таке говорити? Не бійтеся, Бог ласкав! Вашій Маланці нічого не станеться!

— Дай то Боже! Але моє серце щось, мов кліщами, спискає. Біжу зараз до Коваля, а коли її ще нема, то біжу на фільварок.

— На фільварок? — здивувався о. Нестор. — А яб думав, що вам нема чого там бігти.

— Як то нема чого? Аджеж коли її досі нема дома, то вона, певно, там.

— Зовсім не певно, Гнате! А ліпше ви лишіться ось тут, переночуйте цю ніч зо мною!

— З єгомостем? — здивувався Деменюк.

— Знаєте, Гнате, — мовив о. Нестор трохи тихіше, — я таки надумався зараз завтра вибратися зовсім відси.

— До Гердера?

— Хоч би й до Гердера. Нізащо тут довше не лишуся. Знаєте, — тут голос його ще більше понизився так, що Гадина ледве міг його дочути, — сьогодні мене знов обікрали.

— Обікрали! — скрикнув Деменюк і вдарився об поли руками.

— Тихо, Гнате! Силою витягла мене пані до себе, до гостей, і поки я там сидів, тут якийсь злодій у мене порядкував.

— І багато вам забрав?

— Паперів не рушав, тільки готових грошей, що міг найти наборзі, то забрав. Зо пять тисяч захарапчив.

— Пять тисяч! Господи! — знов не вдержався і скрикнув Деменюк.

— Майже всю готівку, яку я мав, — якось слізливо-жалібно промовив о. Нестор.

— Але як же дістався сюди? — питав Деменюк. — Ви, певно, лишили двері не замкнені?

— Ні, Гнате! Двері я замкнув. Ключ був при мені.

— Значить, злодій замок розбив?

— Ні, коли я прийшов, двері були замкнені. Я мацнув до кишені, ключа при мені нема. Я вернувся до покою, а ключ із моєї кишені випав був і лежав на софі, засунений у кут. Тоді я відімкнув покій і побачив, що грошей нема.

— То, може, вікном уліз?

— І пані це каже. Та подумай лише, Гнате: котрим? Оцим від саду не вліз, бо загратоване.

— Е, такі то й грати! Невеличкий хлопець, отакий, як Гадина, може влізти.

— А ще до того мені здається, що було защеплене зсередини. Правда, пані потім казала, що воно відщеплене, але мені здається, що вона сама його відщепила. А тамтим вікном від подвіря також не вліз.

— А щож каже пані?

— Вона від першої хвилі на Цвяха звернула.

— На Цвяха?

— Так. Каже, що то ніхто інший не зробив, тільки Цвях.

— А коли то так могло статися?

— Десь між шостою й сьомою годиною.

— Ну, єгомость, як так, то я можу запевнити вас, що Цвях цього не зробив.

— Запевнити? А ви відки це знаєте?

— Від самого війта. Цвях нині по полудні ввесь час був у коршмі, спився, як штик, розпочав бійку так, що війт казав його заперти до арешту на цілу добу. Він, певно, і досі там сидить. Ні, Цвях цього, певно, не зробив.

О. Нестор довгу хвилину мовчав, мабуть силкуючись розпутати оту скрутну загадку, що темною хмарою виринала перед ним. Потім зітхнув важко, мабуть, почуваючи свою безсильність, і промовив:

— Та вже хто там зробив, то зробив, а я боюся...

— О, тепер єгомость можуть бути безпечні, — сказав Деменюк. — Той, що це зробив, не швидко поважиться другий раз до вас заглянути.

— Так ви думаєте?

— Цього я певний. Замкніться добре й не бійтеся нічого. Я ще на хвилину побіжу до Гердера, звідаю, чи є Маланка. Коли є, то вернуся зараз до вас.

— Добре, Гнате, добре! Вертайся, бо мені самому чогось так моторошно, так страшно...

— Ні, ні, будьте безпечні! — поспішно казав Деменюк і вийшов із покою.

(Дальше буде).

За Тиждень

Американські японці бються за свободу

Американці японського походження на Гавайських островах щиро привітали можливість вступати добровольцями в Американську Армію. Поборові Комісії на Островах переповнені аплікантами, які ще з часів Перл Гарбор чекали нагоди, щоби показати свою льояльність до Злучених Держав.

Сорок поліцаїв японського походження в Гонолюлю хотіли вступити добровольцями. Групи по кілька сотень зголошувалися в своїх районах. Треба було 1,500 добровольців, зголосилося чотири рази більше.

Студент медицини Гавайського Університету, Християн Накама, сказав з того приводу: „Я давно ждав на ту нагоду. Як американці ми теж маємо право битися з Годжо, Гітлером і Мусолінієм".

Волтер Мигата, батько четверо дітей, зголосився одним з перших, він сказав: „Я радий, що маю нагоду боротися за американську свободу і показати мою вдячність за виховання, яке дала мені Америка. Дядько Сем може взяти моє життя і все інше в цій боротьбі за волю".

Другий молодий американський японець сказав: „Кожний день мого життя я дякую Богові за те, що я американець. Я готов помогти всім чим можу в обороні американської волі".

Японська преса в Гонолюлю радісно підтримала заходи уряду, так само американсько-японські громадські діячі. Визначний американський виховник японського роду, Шигео Йошида, сказав: „Це не тільки дає нам знамениту нагоду приєднатися до боротьби Обєднаних Держав проти тиранії і поневолення, але також дає змогу американцям японського роду виявити себе". Першим добровольцем зголосився Вилфред Цукіяма, бувший міський і повітовий прокуратор в Гонолюлю, одна з найбільш відомих осіб на Гаваях.

Втікачі артисти серед американських частин в Північній Африці

Военний департамент у Вашингтоні дістав відомости про те, що в Північній Африці закладено ґрупу з 25 артистів-втікачів з Польщі, Франції, Чехословаччини, Греції, Югославії, Бельґії та Голяндії, яка обїздить та відвідує американські військові частини для їх розваги.

Втікачі, які хотять робити все, що в їх силах, щоби помагати боротьбі з Гітлером, мають в своїй праці підтримку Американського Червоного Хреста. Ті артисти мають великий успіх серед американських вояків, вони називають ті виступи артистичної ґрупи „Театром Червоного Хреста".

Старші американці звичайно думають, що в старі часи подібні блукаючі ґрупи артистів перейшли тяжку школу життя. Але в порівнанні зі сучасними умовами життя в Північній Африці, тамте життя може здаватись раєм. Віддалі далекі, мало добрих шляхів. Автобуси, в яких переїздять артисти, варто було би віддати до музею. Не раз доводиться рішати питання чи викинути одного артиста, чи скриню з костюмами, щоби було місце для шофера. Вояки заняті, не мають змоги їздити до найближчого міста до театру. Найближчим містом часто буває тільки купка арабських хиж і там нема жадного театру. Тому часто артисти грають під відкритим небом, усіяним зорями. Декораціями служать тенки та літаки, або троки. Освітлюють сцену автомобілеві ліхтарі.

Північну Африку справедливо називають холодною країною з горячим сонцем. Там нема парового огрівання в кімнатах, де переодягаються артисти, вітер гуляє свобідно.

Не кожного дня дістануть обід, як переїздять. Часто доводиться задовольнитися кавалком хліба та яйцем, або двома, що пощастить десь дорогою купити за високу ціну. Якщо попадуть у місто, де є готель, то напевно не дістануть в нім простирала на постіль, нема що казати про гарячу воду.

Ця театральна ґрупа складається з 14 жінок і 11 мужчин. Коли Червоний Хрест взявся помогти їм, ніхто з них не знав анґлійської мови. Підчас праці вчились анґлійської мови, вивчаючи свої ролі. А ті ролі переповнені американським „сленґом" та вояцькими виразами, яких самі артисти не раз не розуміють, але задоволені тим, що викликають у глядачів-вояків веселий сміх.

Сьогодня артисти можуть ґрати підчас піскової бурі, завтра серед болота, але ніхто з них не нарікає на труднощі та незручности.

Жінка як Людська Робоча Сила

(Докінчення зо сторони 2-гої)

звязаним зо зростом числа робітниць, є справа юнії. Спершу юнії були невдоволені з того зросту. Коли побачили, що цьому не можна запобігти, почали звертати увагу на приєднування жінок до юній. Це є тепер загальна політика робітничих юній. Нині жінок приймають до юній по амуніційних фабриках, і жінки робітниці належать до юній у великому числі.

IV.

Жінки на фармах.

Немалий брак робочої сили людської відчувається нині на фармах. Сини фармерів ідуть до війська, робітники до военних промислів. Цю прогалину мусять знову виповнити жінки.

Нажаль, багато жінок фармерської роботи не знає, бо вони виросли в місті. До того фармерська праця вимагає певної зручности й вправи, які не легко набувається.

Справою постачання робітників для фарм займаються дві урядові аґенції: федеральна служба посередництва праці й департамент рільництва. Перша через свої місцеві бюра, друга через свої повітові ради. Вони переводять кампанію за рекрутацію робітників. Улаштовують курси рільничої праці. У декотрих з них учать навіть жінок, які не мають про фармерство найменшого поняття.

У декотрих стейтах уряд веде в цій справі ще більше конструктивну працю. Наприклад, коли він приспособляє жінок спеціяльно до сезонової праці, на яку спирається рільництво даної околиці. Це відноситься наприклад до стейту Ореґону, котрий перевів просто похатню мобілізацію дозрілих жінок. Потім стейтовий уряд поклясифікував записаних за їх знанням і досвідом. Далі відкрив для них школи. Потім постарався за орґанізацію перевозу їх на місце праці. Подібними заходами розвязав у минуле літо проблєму недостачі праці в Ореґоні. Як у це літо потреба була більша, як цього сподіваються, стейт сподівається дати собі раду й з нею.

Співпрацюють з тими урядовими бюрами й інші. Наприклад федеральний уряд шкільництва веде кампанію за загальнокраєвий вишкіл студентських ґруп у рільництві, сподіючися в цей спосіб збільшити запас працівників на пів до одного міліона.

—o—

Наконець не можна в звязку з цею проблємою поминути й цього, що великі переміни, які діються на полі праці вчас війни, будуть мати теж глибокий вплив на становище жінки по закінченню війни. Навіть якби жінки по повороті вояків вернулися домів, то й це буде мати на жінок принаймні такий наслідок, що воно дасть жінкам переконання, що їх поклинкано зробити те, що від віків здавалося неможливим, а прецінь вони це зробити потрапили.

Промова Посла Глинки в Домініяльнім Парляменті

„Для мене британська корона є серцем і символом британського союзу вільних і суверенних народів. Для мене британська корона є символом єдности й унаслідненням британських ідеалів за більше, як тисячу років. Що більше, ми повинні цінити наще положення в цім британськім союзі, бо ми користали з усього, що було осягнене на протязі вікового поступу".

Таке станновище, супроти взаємин між Канадою й Британською Імперією заняв посол-українець у домініяльнім парляменті, промовляючи на теперішній сесії в четвер, 18-го лютого.

Посол Глинка докладніше обговорив державний устрій Великої Британії, міждержавну співпрацю британських народів, спосіб їх думання й остаточно прийшов до заключення, що Канада повинна почуватись щасливою, що мала можність вирости на майже зовсім незалежну державу під опікою Британії. Навіть тоді, коли одинокі союзники опустили Британію в цій війні, а інших ще не було в тім союзі, й тоді непоборимий дух британського народу не заломався і Британія сама одна, без належної зброї, зуміла здержати навалу Німеччини й відбити найсильніший наступ, який знає історія. За те всі демократичні народи, отже й канадійський, повинні бути вдячні Британії. І хоч Канада є в приязних взаєминах з іншими народами, а навіть близько співпрацює й буде співпрацювати з ними, то шлях Канади — це шлях союзу британських народів і цією основною засадою повинен уряд кермуватись у своїй заграничній політиці.

Від 1931 року, по приняттю вестминстерського статуту, Канада стала суверенною державою. Тепер прийшла черга творити канадійську націю з тих усіх народів, що її заселюють. І тут знов уряд повинен мати на увазі національні вартости й культурні багатства ріжних народів, прямувати до тісної співпраці між тими народами і сплітати здібности тих народів в одну канадійську мозаїку. Зрозуміймо раз на все, що Джансон і Іванишин є однаково правдиві канадійські прізвища, бо вони означають те саме. Чейже списки жертв у Дієп не відріжняли одних від других. Братерське співжиття між ріжними народами в цім краю, витворення одного канадійського народу, зі спільними канадійськими ідеалами, з одним сильним, бодрим канадійським духом — це така за важна справа, як і виграти битву, а то й виграти цю війну". — („Українські Вісти").

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

Цьогорічний Податок від Прибутків

Загальне домагання, щоб увести новий спосіб плачення податку від прибутків („інком текс"), не дало ще дотепер сподіваних наслідків. Конґрес не ухвалив ні пляну Румля, ні його проєкту, згідно з якими американські податковці платилиб свій податок не від минулорічних приходів і не раз чи чотири рази на рік, а від сьогорічних заробітків, так як вони вже платять „податок перемоги" — „вікторі текс".

Окрім проєктів комісії сенату й конґресу, розглядають ще яких 50 ріжних плянів про те, як краще платити прибутковий податок. Ріжниця між тими плянами лежить головно в цьому, як і до якої міри стягати податок за минулий 1942-гий рік. Дехто каже, щоб цілком забути про прибутки 1942-го року і стягати податок тільки від теперішніх приходів, інші пропонують всілякі способи, як в більшій або в меншій мірі оподаткувати як минулі, так і біжучі приходи.

Та як воно не булоб, але конґрес мабуть не матиме вже часу, щоб ухвалити новий спосіб плачення податків перед 15-тим березня і американським податковцям прийдеться заплатити припадаючу на кожного данину згідно з існуючим старим законом. Хто зможе, цей заплатить перед згаданою датою податок за цілий минулий рік, хто не зможе, той заплатить бодай четвертину з тим, що доплатить решту ратами перед 15-тим червня, вересня і грудня.

Ріжниця між тим, як цей податок плачено в минулих роках, а як будеться платити цього року, є тільки у його висоті. Цього року американські податковці заплатять багато більше, ніж колинебудь платили в минулому. Зрештою процедура буде та сама.

Хто в 1942-му році заробив $3,000.00 або менше, той зможе вжити для зголошення своїх приходів і свого податку упрощеного формуляра 1040A. На ньому подається тільки суми приходів та відтягається від них суми, які по закону вільні від податку („екземпшенс"). За те не відтягається сум, які під деякими умовами можуть бути вільні від податку, як наприклад надзвичайно високі видатки на лікаря, оплати на добродійні цілі, кошти звязані з вживанням автомобіля для поїздок на працю, і т. п. На відворотній сторінці формуляра поданий податок від ріжних сум річного прибутку для неодружених осіб, для жонатих, коли чоловік і жінка платять податок окремо, та для одружених, що платять свій податок разом.

Цей упрощений формуляр вигідний не тільки через те, що він нескладний, але ще й тим, що при обрахуванні податку уряд відразу зменшив суму прибутків, від яких платиться податок, на яких шість відсотків. Стільки, пересічно, виносять дозволені законом відтягнення („дідокшенс") від підлягаючої оподаткованню суми прибутків.

Вільна від оподаткування частина прибутків („екземпшенс") цього року куди менша, ніж попередними роками. Одружені податковці не платять нічого від $1,200, а не, як перше було, від 1,500 долярів. Тільки 500, а не, як давніше 750, долярів неодруженого податковця є вільні від податку. За кожну дитину дозволено відрахувати від оподаткованої суми тільки 350, а не 400 долярів.

З другого боку підвищено податкову стопу. Замісць чотирьох відсотків звичайного і шістьох відсотків додаткового оподаткування, треба буде заплатити шість відсотків звичайного й 13 відсотків додаткового податку. Разом зі знижкою вільних від податку сум це все піднімає податок два до три рази вище того, що треба було платити торік. При більших прибутках податок ще більший. Він доходить до 82% при приходах вищих як 200,000 долярів.

Кожна особа, що в 1942-му році заробила 500 або більше долярів, і кожна одружена людина, що заробила 1,200 долярів або більше мусить виповнити формуляр про свої приходи і передати його податковим властям без огляду на те, чи їй прийдеться платити податок, чи ні. Тільки американські вояки, що служать поза межами Злучених Держав, не мусять виповняти зараз податкових формулярів. Та вони обовязані це зробити, як тільки вернуть до Америки. Жовнірі і моряки, що перебувають в Злучених Державах, мусять виповнити формулярі, так як і решта громадян, і тільки можуть внести прохання, щоби плачення податку їм відложили на шість місяців після того, як їх звільнять з військової служби.

Уряд передбачує, що цього року біля 27 міліонів податковців виповнять і передадуть податковим бюрам формулярі про свої прибутки. Коли взяти під увагу, що в 1940-му році тільки 4 міліони мешканців платили прибутковий податок, то це справді незвичайний зріст. На нього зложились такі два факти: через знижку сум вільних від податку багато людей мусить платити податок, хоч не платили його попередно. З другого боку наслідком війни міліони людей заробляють більше ніж передтим. Накінець, кілька міліонів людей, що в нормальних часах не працювалиб, заняті тепер у военній індустрії.

Правительство сподіється зібрати цього року з прибуткового податку біля 10 біліонів долярів. Це є пять разів стільки, що в 1940-му році. Тоді прибутковий податок платили тільки люди з середніми і високими заробітками й доходами. Тепер це справді загальний податок. Він налягає на всіх, однак таки найбільше на тих, хто більше заробляє, чи хто має більші приходи.

Окрім прибуткового податку біля 45 міліонів людей вже платить „податок перемоги". Обидва ці податки, це головне джерело приходів, з яких Америка покриває велитенські кошти теперішньої війни. Ними американський нарід окуповує свою волю і право своїх дітей на свободу.

Загальна Рада — ФЛІС.

ЯСНІ ДНІ В ЖИТТЮ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

(Докінчення)

(3)

Час 1845. і 1846. рр. становлять в життю поета України ту епоху, коли великий талант його дійшов до найбільшої висоти свого розвитку, того розвитку, до якого люди дали йому дійти, але не того, до якого він при інших умовах, не зазнаючи тюрми і десятилітнього заслання — спроможен був десягти.

От під цей час помічаємо в життю Шевченка один такий день, коли на душі у нього — певна річ — було ясно, тихо, годинно, коли ясні надії на своїх неокраєних крилах ширяли з ним в високій сфері добра громадського і національного.

Відомо, що Шевченко давав і давав зовсім правдиво велику вагу вихованню художницького смаку серед молодіжи. Знаємо, що він пильнував стати професором живописі при київському ніверситеті. Дякуючи старанню княжни Репнінової, йому в цему разі поталанило і незадовго до арешту міністер освіти затвердив бву його „учителемъ рысованія". Гадки художника-поета сягали далі: він марив про академію художеств в столиці України у Київі. Але тямив добре і потребу поїхати йому за границю, щоб там більш розвинути свій художницький талант. Та на поїздку бракувало йому коштів. На Кулішовому весіллю „молода княгиня" (О. М. Кулішиха) постановила собі своє віно повернути на кошта для поїздки Шевченка за границю на три роки. З невимовним захватом приняв Шевченко таку пораду „княгині".

Це було 27. січня 1847. р. і се був певне пятий ясний день в життю Шевченка.

Таким чином поет стояв тоді на порозі під дверми свого сподіваного ясного шестого дня, стояв під дверми загарливо пожаданого храму; але тоді й поглумилася лиха доля: вона потай людей поставила біля тих дверей свого Арґуса в особі студента Олексія Петрова, що своїм доносом на віки замурував Шевченкови двері до сподіваного храму.

Даремна річ шукати ясних днів в життю Шевченка від часу арешту 5. квітня 1847. р. до часу визволення його з „казарми смердячої" 2. серпня 1857. р. Усі отсі три тисячі сім сотень сімдесять і чотири дні були тяжко темними днями, повними страждань для поета. Тільки інколи і то вже під конець заслання траплялись такі дні, що часом мигав ясний промінь, але тільки промінь, що мигав і зникав; але на цему промінні ми не будемо спинятися.

Коли день виїзду Шевченка 2. серпня 1857. з Новопетровського форту можна назвати ясним, радісним днем, то отсе і буде шестий ясний день в пережитих до того часу поетом сорок трьох і пів року свого віку.

Години приїзду Шевченка з заслання в Петербург, перше побачення його з Лазаревським, з родиною ґр. Толстих, обід у Толстих 12. квітня, здаються з першого погляду такими, що їх можнаб вважати за години, коли не за дні ясні, радісні в життю поета. Відомо, що родина ґр. Ф. П. Толстого „з замиренням серця ждала поета і от прийшов він з довгою сивою бородою, з добродушною усмішкою, з очима повними любови і сліз". „В життю моєму ніхто мене і я нікого — каже поет — не зустрічав так сердешно, так радісно, як зустрілися ми з моєю святою заступницею і з ґрафом Федором Петровичем. Багацько хотів я їм висловити і нічого не висловив"; а доня ґр. Толстих, Катерина Федоровна, додає, що поет в ту годину тільки й говорив: „Серденька мої! Други мої! Рідні мої! Усі цілувались, усі плакали, усі говорили разом".

Обід 12 квітня, промови, найпаче промова Старова — були великим, вповні заслуженим пошанованням і учтою поета, що „своїми страданнями піддержав святу віру в те, що дійсне моральної природи чоловіка неспроможні побороти жадні лихі обставини". Але на те, щоб по правді покласти ціну отсім дійсне високим моментам, будемо памятати, що то були тільки моменти, що Шевченко був все ще невольником поліції і нарешті, що „здоровля його тоді було вже чисто покалічене засланням".

Та нехай, будемо вважати день побачення його з Толстими по проїзді в Петербург як день ясний, то й тоді побачимо, що з 47-літнього поетового віку було в нього ледви сім ясних днів; усі останні безрадісні, хмарні, тяжкі. Але тим ясніш і виразніш на цему темному життєвому фоні виділяється перед нашими очима величава постать моральна великого українця-патріота, великого національно-народного поета, великого страдальника за нарід, великого апостола людської правди, волі і любови.

Чого-чого не перетерпів, якого тільки лиха не зазнав Шевченко; але „усі приниження, усі наруги пройшли — каже поет, — ніби не чепляючи мене. — Найменшого сліду не лишили вони по собі. Кажуть, що досвід є найліпший наш учитель. Але гіркий досвід пройшов повз мене невидимкою. Мені здається, що я точнісенько той самий, який був і десять літ назад (1847. р. до заслання). В моїй духово моральній істоті не перемінилася ніже єдина риса. І я з глибини серця дякую мого всемогутнього Создателя, що Він не дав жахливому досвіду зачепити своїми залізними пазурами моїх переконань, моїх ясних вірувань. Дещо прояснилося, покруглішало, набралося більш природного розміру і виду. Але це добуток старого Сатурна, що летить собі не хвилюючись, а не добуток гіркого досвіду".

Стежачи увесь вік поета, ми отсю його заведену щиру сповідь перед самим собою не можемо брати інакше, як за найправдивіше і найпевніше свідоцтво тієї величезної моральної сили, яку носив в собі Тарас Шевченко. Ми кланяємося перед нею, перед великим страданням генія нашого слова в день роковин його народження і роковин його смерти.

О. Перебендя.

НЮАРК, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦЯ!
УКРАЇНСЬКА ПРЕСВИТЕРСЬКА ГРОМАДА
влаштовує
ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ КОНЦЕРТ
В НЕДІЛЮ, 14. БЕРЕЗНЯ (MARCH 14, 1943)
В ЦЕРКОВНІЙ САЛІ, 49 БІКОН СТ.
Початок в год. 6:30 ввечір.
В програму входять: хорові пісні під проводом п. Ю. Кириченка, соля, деклямації і святочний реферат, який виголосить пастор Лука Стандрет. — Українські Громадяни! Приходіть на концерт та разом з нами віддайте пошану Кобзареві України, великому борцеві за правду й волю.
Комітет.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

З діяльности жіночого Демократичного Клюбу.

Річні збори жіночого Демократичного Клюбу, відділ 22. С. У. А., відбулися дня 28. лютого. Зійшлось поважне число членок.

Ці збори важніші як котронебудь іншого року, а теж тому, бо на цей день припадав 25-літний ювилей нашої членкині

Предсідниця п. А. Ваґнер отворила збори, а потім по порядку обговорено всі справи. Насамперед порушено найважнішу в нинішнім часі справу, а це справу А. Ч. Хреста.

Пані А. Ваґнеор сказала, що вона була в централі А. Ч. Хреста міста Джерзі Сити, де вони її повідомили, що вже розпочинається кампанія за збіркою грошей. Тому просять, щоб українські жінки помогли в тій кампанії.

Тут звертається увагу не тільки членкам Дем. Клюбу, але всім, котрі зорґанізовані в жіночих товариствах, щоби слідкували за проголошенням, бо наразі не знаємо, котрий день призначиться для української збірки.

Отець В. Лотович, як голова української ґрупи, певно проголосить це в церкві, або подасть про це часопис „Свобода".

Також проситься жінок, котрі мають вільний час, щоби зголошувались в найближчих робітнях А. Ч. Хреста, де вже багато наших жінок працює. При вписуванню треба зазначити, що приходиться з української ґрупи.

На цих зборах зібрано вкладку до А. Ч. Хреста в сумі $20. Ухвалено зробити забаву, з котрої чистий прихід піде на А. Ч. Хрест. Підприємство відбудеться в церковній галі, в неділю 14. березня, в 4. годині пополудні, зараз по вечірні. Повинність всіх прийти та помогти бодай маленьким датком тій справі.

При кінці зборів пані А. Ваґнер представила членку, котра обходила 25-літній ювилей. Нею була пані Парася Заканич, яку привитано гучними оплесками.

Тут скоро зявився пан Заканич, де обидвох ювилятів привели до гарно застеленого стола. Разом як одна родина відсятковано цей ювилей.

Предсідниця передала ювилятам гарний дарунок від клюбу та побажала всього найкращого. По черзі всі членки складали свої побажання.

На заклик пані С. Микитки гості зложили $17.50. Зі збірки призначено $5 на А. Ч. Хрест. Збіркою занялись пані А. Ваґнер і п. С. Микитка.

Уряд на цей рік потверджено із маленькою зміною. Ввійшли до нього такі пані: А. Ваґнер, предсідниця; Е. Хитрин, заст. предс.; С. Микитка, секретарка; А. Ґутер, заст. секр.; М. Фриц, касієрка. Контрольна комісія: А. Шимон, М. Самоїл і Ю. Шмайдей.

Соня Микитка, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З радія на тему української національної культури.

В неділю, дня 14. березня, в годині 8. рано говоритиме проф. Микола Чубатий про те, як можнаб ужити радіову годину раз у тиждень не на проголошування бизнесових справ, а головно на реферати про українську національну культуру. Говоритиме з нюйорської радіо-програми „Голос України", що передається з стації WBYN. Довжина филі 1430.

ДІТРОЙТ, МІШ.

(З загальної діяльности).

Читаючи американсько-українську пресу можна завважити менше дописів про діяльність на місцях. Очевидно, що на те все є причини. Через воєнні обставини і довші години праці громадське життя не проявляється у такому виді як бувало. Та є поважна зміна: з усіх сторін доносять більше про діяльність нашого жіноцтва, чого давніше не було в таких розмірах як тепер. У нас в Дітройті треба таки дати признання жінкам, що вони ревно й щиро працюють для А. Ч. Хреста та інших цілей.

За ініцятивою Української Федерації Стейту розпочато тепер дуже живу кампанію в допомогу Червоному Хрестови. Відділи Союзу Українок Америки та інші жіночі орґанізації уже збирають жертви, а булоб добре, щоб наше громадянство відгукнулось дуже щедро на ту акцію, та щоб українці вийшли з честю і признанням з цеї кампанії.

Федерація веде далі кампанію в справі закупна Воєнних Бондів, головно через радіогодину п. Щустакевича.

Але є занепад у наших драматичних кружках, бо нема вистав, як це бувало минулими літами. Та далі держиться добре Хор „Думка" під проводом п. І. Атаманци і Дівочий Хор, під дириґентурою панни Степанії Андрусевич. Мали вони кілька поважних виступів у тому році й розносили ними славу української пісні.

Рух за приєднування членів до У. Н. Союзу трохи підупав, бо люди роблять і заняті, а відбивається погано на тій акції й пайкування ґазоліни.

Старокраєва акція теж приспана бо нема звязку з українськими землями як і нема змоги висилати поміч українським людям, як це могли робити давніше. Та ця переходова стадія повинна заставити нас закріпити краще наше зорґанізоване життя в Америці та приготовлятись до великої допомоги Україні по війні. Тепер уже нема тої партійности, що була, а тому, як прийдеться знову помагати, будемо вели спільну акцію. При тому, на нашу думку, треба звертати увагу і на те, що Україна буде потребувати і рiжних фахових сил, до чого ми теж повинні приготовлятись.

Товариство Українських Університетських Абсольвентів думає про ці справи. Минулого року воно дало шість відчитів в Українськім Народнім Домі, з чого многі користали, а дрібну колєкту, зібрану з нагоди відчитів, обернуто на стипендію для наших учнів в високих школах. Дано нагороду двом студентам університету. Це товариство дало цього року в У. Н. Домі три відчити. Лєкторами були: Д. Лазар, Й. Ґурський та І. Іванчук. В неділю, 14. березня дасть відчит д-р Яців про українців в Европі й висвітлить фільму, що її набрав у Галичині, а яка передає цікаві події й особи, включно з Митроп. Шептицьким і розкопами в Галичі. Відчити бувають в У. Н. Домі кожної неділі, година 2.30 пополудні.

Ів. В. Іванчук.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 234, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. березня, в годині 7:30 ввечір, в салі У. Н. Дому, 214-216 Фултон ул. Просимо всіх членів прийти на означений час. — За уряд: Ст. Могила, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Сестр. Пресв. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх членкинь, що збори відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 5. пополудні. Просимо членкинь прийти на означений час, бо маємо багато справ до полагодження. Довгуючих членкинь напоминаємо заплатити свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — Марія Ходак, секр.

ВЕСТБУРИ, Н. Й. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 267, відбудуться в суботу, 13. березня, в год. 8. ввечір, в домі Івана Агреста. Обовязком кожного члена є явитись на ці збори, бо є важні справи до полагодження. — К. Дідух, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. Єдність, від. 163, відбудуться в неділю, 14. березня, в 1. годині пополудні, в домі Горожан, 847 Н. Френклин ул. Просимо всіх членів прийти на збори на означений час, бо є дуже важні справи до олагодження, тому рияввість кожного члена є конечна. — Уряд.

ГАМТРАМК, МІШ. — Тов. ім. М. Шашкевича, від. 94, повідомляє всіх своїх членкинь і членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 14. березня, в Українській Хаті, 2240 Ґрейлінґ ул., точно в годині 1:30 пополудні. Просимо членів, хто має воєнні бонди, а ще не є записані, то просимо принести нумера бондів аби їх записати. — В. Бодруг, рек. секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. — Тов. Рогатинщина, від. 396, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 14. березня, точно в 7. годині ввечір, в домі Федя Цюлюпи. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. — Уряд.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Укр. Клюбу Поступового, від. 70, відбудуться у вівторок, 16. березня, в год. 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, при Фліт вул. Просимо членів і членкинь прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени хай вирівнають свої залеглі вкладки. Просимо також всіх членів, котрі ще не вислали одержаних карток у справі бондів, щоб це зробили якнайскорше. — За уряд: В. Кушнір, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Дарахівщина, від. 275, повідомляє членів, що збори відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 7. ввечір, в гали церковній. Маємо важні справи до полагодження. Члени, котрі довгують, мають прийти на ці збори і заплатити свій довг, або будуть суспендовані. — За уряд: М. Ґречин, предс.; Н. Манорек, кас.; М. Курило, рек. секр.; Маріян Обуховський, фін. секр., 130 — 1st Ave., New York.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, відбудуться в понеділок, 15. березня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Просимо всіх членів приходити на збори на означений час. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — За уряд: М. Косоноцький, предс.; С. Ґріца, кас.; Н. Пігура, фін. секр. А. Бусько, рек. секр.

СЕНТРАЛ ФОЛС, Р. АЙ. — Квартальні збори Тов. ім. І. Франка, від. 93, відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 1. пополудні, в гали 59 Сентрал Ст. Обовязком всіх членів є прийти на означений час. — І. Клименчук, предс.; А. Пшик, кас.; П. Бенковський, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 24. лютого 1943 року померла в 51. році життя
ЕҐНЕС ЛІЩИНСЬКА,
членкиня Тов. Запорозька Січ, від. 192 У. Н. Союзу в Геркімер, Н. Й. Покійна походила з міста Бучач, Західна Україна. Похорон відбувся 27. лютого. Покійна полишила мужа Костя і сина Романа, що є капралем при війську. — В. ЇЙ П.!
М. Політило, секр.

ПОДЯКА

Я муж і син Покійної моєї Жени й Мами складаємо найщирішу подяку всім тим, що відвідали Покійну в моїм домі і в шпитали підчас її тяжкої недуги. Щира подяка Родині з Дітройт. Щира подяка Тов. Запорозька Січ, від. 192 У. Н. Союзу, за обслугу і цвіти. Щира подяка всім за цвіти, за авта і тим, що дали на Служби Божі і всім, що відвідали Покійну.

Муж і Син Ліщинський.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ТАРЗАН ч. 731. — На стрічу долі

WHEN TARZAN WAS WELL OUT TO SEA, HE SIGHTED A CRUISING SHARK, AS HE EXPECTED.

Як Тарзан вже виплив добре на море, він побачив кружляючу пажору, зовсім як він цього згори сподівався.

TO THE GREAT FISH, THE RAFT WAS SOME STRANGE NEW ENEMY. IT CHARGED!

Для великої риби тратва Тарзана видалася дивним ворогом. Вона напала на нього.

THE APE-MAN MANEUVERED HIS CRAFT DEFTLY TO ESCAPE THE SEA-MONSTER.

Пажора заатакувала. Тарзан покермував свій сплав зручно, аби виминути морську потвору.

THEN TWO MORE SHARKS ROSE OUT OF THE DEEP. TARZAN FACED DOOM!

Потім з глибини моря вринули ще два пажори. Тарзан пропав.